

[Erik Eriksen.]

gets forhold, fandt vi god afsætning for en hurtigt stigende eksport.

Når det overhovedet var muligt at få så hurtig gang i produktion og eksport, skyldtes det bl. a., at der var en beskæftigelsesreserve. Mange arbejdsløse kom i gang, og industrien nød godt af en følelig tilgang af arbejdskraft fra landbruget, som til stadighed har måttet se sit folkehold mindsket. Denne beskæftigelsesudvikling har haft sin betydning for, at priser og omkostninger holdt sig omtrent i ro i opsvingets første år.

Man kan sige, at vor økonomi hermed kom ind i, hvad jeg vil kalde en god cirkel. Vi kender jo den onde cirkel, som er kendetegnet ved, at priser og omkostninger jager hinanden i vejret, så resultatet bliver valuta-kriser og arbejdsløshed. Nu kom vi altså ind i en god cirkel: vi fik fuld beskæftigelse for første gang i mange år. Investeringerne steg stærkt. Og dermed blev grunden lagt til en produktionsudvikling på et væsentlig højere niveau end tidligere. Forbedringen af afskrivningsreglerne hjalp også med til at bringe økonomien over det døde punkt, og samtidig har det haft sin betydning, at importrestriktionerne på væsentlige områder blev afskaffet eller i det mindste kom under afvikling. Det har utvivlsomt haft stor betydning for at holde priser og omkostninger til en vis grad nede. Endelig kan der være grund til at nævne, at dannelsen af fællesmarkedet så givet har sat skub i mange virksomheder. Den øgede produktion gjorde det muligt at gennemføre øgede investeringer, som så igen på deres side lagde grunden til en højere produktion. Vi må regne med, at der her — ligesom tilfældet er i de fleste andre lande i Vesteuropa — er en nær sammenhæng mellem vilkårene for produktion og investering og dermed også for en god fremskridtstakt i økonomien.

Det er noget af det væsentligste, synes jeg, vi har haft mulighed for at lære i disse år. Men samtidig har vi unægtelig også haft lejlighed til at se, hvorledes man gør gode

tider dårlige, og det må siges så klart og tydeligt som det kan, at recepten på, hvorledes det gøres, bærer regeringens underskrift. Der er intet i vore ydre forhold, der har ændret sig på en sådan måde, at det kunne hindre en fortsat fremgang i dansk økonomi og produktion. Den krise, der er dukket op i vor økonomi, er helt og fuldt af hjemlig oprindelse. Den er „made in Denmark“, og det er i dette tilfælde bestemt ikke noget kvalitetsstempel.

Når dette er sagt, må jeg tilføje, at jeg tror, det er en for enkel forklaring at give de stigende lønninger hele skylden for den gale udvikling. For lønningerne stiger jo ikke af sig selv. Længe før vi havde opnået fuld beskæftigelse, mærkedes der en meget kraftig lønglidning i byggefagene, og den er for øvrigt ikke ophørt endnu. Denne lønglidning spillede efter min mening en ganske afgørende rolle for indkomstforøgelserne på andre områder; jeg tænker her både på andre arbejdere, på adskillige erhvervsdrivende og på tjenestemændene. Det var denne samlede indkomststigning på op imod 15 pct., som i 1961 slog bunden ud af vor økonomi, fordi produktionen i dette år kun steg med ca. 5 pct. eller måske lidt mere.

Det bliver et vigtigt og selvstændigt spørgsmål at klargøre sig, hvorfor byggefagernes lønglidning satte ind så tidligt og med så stor styrke. Fra kredse, der står regeringen nær, har man søgt at lægge skylden på den liberalisering, som den daværende regering så sig nødsaget til at gennemføre i 1958. Det er imidlertid at fordreje kendsgerningerne. Der skete ganske enkelt det, at liberaliseringen udløste de hidtil bundne kræfter hos det private byggeri. Det gale var, at regeringen ikke i mindste måde tog notits af denne vældige igangsætningsbølge, der tjente til dækning af hidtil opstemmede behov. Der blev i 1959 med offentlig støtte sat langt mere byggeri i gang end i året før. Der blev hurtigt fuld beskæftigelse og mere end det. Og da der ikke er fri import af byggematerialer, kunne bygmestrene — og det kunne de gøre uden at blinke — imødekom-